

Govor direktorja Državnega izpitnega centra, dr. Darka Zupanca

Spoštovana predsednica RS, dr. Nataša Pirc Musar, spoštovani minister, dr. Vinko Logaj, prorektorja, dr. Gregor Dolinar in dr. Maja Modic, kolega: predsednica DK SM, dr. Marina Tavčar Krajnc in predsednik DK PM, dr. Boris Dular, spoštovani drugi visoki gostje in bivši ter sedanji sodelavci pri maturi.

S strani večine dijakov, pri centralno vodeni maturi pa tudi s strani učiteljev verjetno ne gre pričakovati izkazovanja navdušenja, pozitivnih čustev. Tudi pri poglobljenih sistematičnih zdravniških pregledih, podobno kot pri maturi, najbrž nihče ne uživa pred in med testiranjem. Veseli pa smo lahko po uspešno opravljenih testih, lepe spomine imamo na spremljajoče dogodke ob maturi: na maturantsko ekskurzijo, maturantski ples, na sprevod ob slovesu od svoje šole in sošolcev.

Ker je državna matura ob koncu srednje šole vitalen del izobraževalnega sistema, je pomembno, da so pravila vnaprej jasna, da maturo vsi opravljajo pod enakimi pogoji, da so maturanti ocenjeni objektivno, da njihovo maturitetno spričevalo nekaj velja, in nenazadnje, da ima matura zaupanje med učitelji, ravnatelji in tudi širšo

javnostjo. Nič od naštetega v 30-ih letih ni bilo in še vedno ni samoumevno. Tisti, ki smo bili, in smo za maturo še zadolženi in odgovorni, se moramo izkazovati vsakič znova. Vsakoletne ankete med šolniki maturitetnim organom, tudi Državnemu izpitnemu centru, za pripravo in izvedbo mature izkazujejo visoko stopnjo zaupanja. Nikakor ne želim mature opisovati idealistično, kot da v 30-ih letih ni bilo nobenih težav, tudi napak. Če je do njih prišlo, smo probleme rešili in napake odpravili; držali smo se načela, da ne v škodo maturantov. Med redkimi državami na svetu smo maturo uspešno izpeljali tudi v »letih kovida«. Upam si trditi, da maturitetni sistem pomeni zelo zanesljiv in stabilen del šolstva v Sloveniji.

Lahko povem, da pri svojem četrtnem stoletju dolgem vodenju Državnega izpitnega centra – Rica, ne poznam primera, da bi en sam maturant ali maturantka dobila boljšo oceno pri predmetu splošne mature ali višji uspeh zaradi bolj uglednega poklica matere ali višje pozicije očeta v slovenski družbi; včasih se je reklo: »zvez in poznanstev«.

Še do nekaj let nazaj, ko so vpogledi pred ugovori na ocene pri splošni maturi vsako poletje in jesen potekali v naših prostorih – kolegi na Ricu lahko povedo, kdo vse od znanih Slovencev je v 30-ih letih kot oče ali mati, spremljevalec sina maturanta ali hčere maturantke, stal v vrsti enako kot vsi drugi, da so opravili vpogled. Med njimi

so bile zelo znane osebe, tudi ministri in celo predsedniki – varovane osebe s spremstvom ..., pa vam lahko iz prve roke povem, da direktorja Rica niso klicali.

V 30. letih je bila v raziskavah že izkazana jasna napovedna veljavnost dosežkov na maturi. Tudi povsem sveža raziskava Rica s prvopodpisanim dr. Gašperjem Cankarjem, opravljena tudi s podatki Statističnega urada RS, je nazorno pokazala, da je meritokratsko izkazano znanje maturantov izrazito povezano s kasneje doseženim socialno–ekonomskim statusom posameznikov v odraslosti – na primer 15 let po njihovi maturi. Z velikim zadovoljstvom lahko rečem, da v Sloveniji »znanje (še) šteje«.

Matura je kompleksen sistem. Za vsakoletne dobre izvedbe, tako splošne kot tudi poklicne mature, ste zaslužni ravnatelji, tajniki ŠMK, učitelji v šolah, člani DPK, sodelavci na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje, kolegi na Centru za poklicno izobraževanje, od začetkov mature tudi Zavod RS za šolstvo, nenazadnje kolegi v državnih komisijah za splošno in poklicno maturo in ... dovolim si posebej izpostaviti zaposlene na Ricu – moje dolgoletne sodelavce. Brez prizadevnosti vas vseh, prisotnih v dvorani, in mnogih, ki niso mogli priti, matura v Sloveniji teh 30. let ne bi bila zgodba o uspehu. Zato velik HVALA!

Sedaj pa z velikim zadovoljstvom k besedi vabim predsednico RS, dr. Natašo Pirc Musar ... Hvala vam, da ste sprejeli častno pokroviteljstvo obeležitve 30-letnice mature.

Brdo pri Kranju, 15. 4. 2025

Dr. Darko Zupanc